

Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 3. decembra 2015*

„Predhodno odločanje — Direktiva 2004/39/ES — Člena 4(1) in 19(4), (5) in (9) — Trgi finančnih instrumentov — Pojem ‚investicijske storitve in dejavnosti‘ — Določbe za zagotovitev zaščite vlagateljev — Obveznosti v zvezi z vodenjem poslov pri zagotavljanju investicijskih storitev za stranke — Obveznost ocenitve primernosti in ustreznosti storitve, ki se opravi — Posledice nespoštovanja te obveznosti za pogodbe — Pogodba o potrošniškem kreditu — Kredit, izražen v tuji valuti — Izplačilo in vračilo kredita v nacionalni valuti — Pogoji, ki se nanašajo na menjalni tečaj“

V zadevi C-312/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Ráckevei járásbírószág (okrajno sodišče v Ráckeveju, Madžarska) z odločbo z dne 27. maja 2014, ki je prispela na Sodišče 1. julija 2014, v postopku

Banif Plus Bank Zrt.

proti

Márton Lantos,

Mártonné Lantos,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik tretjega senata v funkciji predsednika četrtega senata, F. Biltgen, J. Malenovský, sodnika, A. Prechal (poročevalka) in K. Jürimäe, sodnici,

generalni pravobranilec: N. Jääskinen,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

- za M. in M. Lantos I. Kriston, odvetnik,
- za madžarsko vlado M. Z. Fehér in G. Szima, agenta,
- za nemško vlado T. Henze in A. Lippstreu, agenta,

* Jezik postopka: madžarščina.

- za poljsko vlado B. Majczyna, agent,
- za vlado Združenega kraljestva M. Holt, agent, ob sodelovanju B. Kennellyja, barrister,
- za Evropsko komisijo I. Rogalski in A. Tokár, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 17. septembra 2015

izreka naslednjo

Sodbo

- 1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago členov 4(1) in 19(4), (5) in (9) Direktive 2004/39/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o trgih finančnih instrumentov in o spremembah direktiv Sveta 85/611/EGS, 93/6/EGS in Direktive 2000/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter o razveljavitvi Direktive Sveta 93/22/EGS (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 7, str. 263).
- 2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Banif Plus Bank Zrt. (v nadaljevanju: Banif Plus Bank) ter M. in M. Lantos (v nadaljevanju: skupaj: zakonca Lantos) glede pogodbe o potrošniškem kreditu, izraženem v tuji valuti.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 93/13/EGS

- 3 Člen 3(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nedovoljenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288) določa:

„Pogodbeni pogoj, o katerem se stranki nista dogovorili posamično, velja za nedovoljenega, če v nasprotju z zahtevo dobre vere v škodo potrošnika povzroči znatno neravnotežje v pogodbenih pravicah in obveznostih strank.“

- 4 Člen 4(2) navedene direktive določa:

„Ocena nedovoljenosti pogojev ne sme biti povezana niti z opredelitvijo glavnega predmeta pogodbe niti z ustreznostjo med ceno in plačilom za izmenjane storitve ali blago, če so pogoji v jasnem, razumljivem jeziku.“

- 5 Člen 6(1) iste direktive določa:

„Države članice določijo, da nedovoljeni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nedovoljenih pogojev.“

Direktiva 2004/39

6 V uvodnih izjavah 2 in 31 Direktive 2004/39 je navedeno:

„(2) [...] je treba zagotoviti potrebno stopnjo uskladitve, da bi lahko vlagateljem ponudili visoko raven zaščite [...]

[...]

(31) Eden od ciljev te direktive je zaščititi vlagatelje. [...]“

7 Člen 1 te direktive določa:

„1. Ta direktiva se uporablja za investicijska podjetja in regulirane trge.

2. Naslednje določbe se uporabljajo tudi za kreditne institucije, ki imajo dovoljenje v skladu z Direktivo 2000/12/ES [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 3, str. 272)], če opravljajo eno ali več investicijskih storitev in/ali opravljajo investicijske dejavnosti:

— [...]

— poglavje II naslova II, razen drugega pododstavka člena 23(2),

— [...]“

8 Člen 4(1), točke 2, 6 in 17, Direktive 2004/39 vsebuje te opredelitve:

„[...]“

2. ‚investicijske storitve in dejavnosti‘ so katere koli od storitev in dejavnosti s seznama iz oddelka A Priloge I v zvezi s katerim koli od instrumentov s seznama iz oddelka C Priloge I;

[...]

6. ‚poslovanje za lastni račun‘ je trgovanje z uporabo lastnega kapitala, katerega rezultat je sklenitev transakcij z enim ali več finančnimi instrumenti;

[...]

17. ‚finančni instrument‘ je eden od instrumentov iz oddelka C Priloge I“.

9 Investicijske storitve in dejavnosti, naštet v oddelku A Priloge I k navedeni direktivi, vključujejo poslovanje za lastni račun. V skladu s točkama 2 in 4 oddelka B te priloge v kategorijo „pomožnih storitev“ spadajo tudi „[o]dobrovanje posojil vlagatelju, da bi ta lahko opravil eno ali več transakcij s finančnimi instrumenti, če je družba, ki odobri posojilo, vpletena v transakcijo“, in „[m]enjalniške storitve, če so povezane z opravljanjem investicijskih storitev“. V točki 4 oddelka C navedene priloge, naslovljenega „Finančni instrumenti“, so navedeni „[o]pcije, terminske pogodbe, menjalni posli, nestandardizirane terminske pogodbe in druge pogodbe na izvedene finančne instrumente v zvezi z vrednostnimi papirji, valutami, obrestnimi merami ali donosi ali drugi izvedeni finančni instrumenti“.

- 10 Člen 19 te direktive spada v oddelek 2, naslovljen „Določbe za zagotovitev zaščite vlagateljev“, naslova II poglavja II. Naslovljen je „Obveznosti v zvezi z vodenjem poslov pri zagotavljanju investicijskih storitev za stranke“. Ta člen v odstavkih 4, 5 in 9 določa:

„4. Pri izvajanju investicijskega svetovanja ali upravljanja portfeljev mora investicijsko podjetje pridobiti potrebne informacije v zvezi z znanjem in izkušnjami stranke ali potencialne stranke na investicijskem področju glede na specifičen proizvod ali storitev, njen finančni položaj in njene investicijske cilje, da bi družba stranki ali potencialni stranki lahko priporočila njej primerne investicijske storitve in finančne instrumente.

5. Države članice zagotovijo, da investicijska podjetja pri opravljanju drugih investicijskih storitev kot tistih iz odstavka 4 prosijo stranko ali potencialno stranko, naj jim da informacije v zvezi z njenim znanjem in izkušnjami na investicijskem področju glede specifičnih vrst ponujenih ali zahtevanih proizvodov ali storitev, da bi investicijsko podjetje lahko ocenilo, ali predvidena investicijska storitev ali proizvod ustreza stranki.

[...]

9. Če je investicijska storitev ponujena kot del finančnega proizvoda, za katerega že veljajo druge določbe zakonodaje Skupnosti ali splošnih evropskih standardov v zvezi s kreditnimi institucijami in potrošniškimi krediti glede ocenjevanja tveganja za stranke in/ali zahtev po informacijah, za to storitev ne veljajo dodatno obveznosti iz tega člena.“

- 11 Člen 51(1) Direktive 2004/39 določa, da države članice v skladu s svojim nacionalnim pravnim redom zagotovijo, da se lahko proti odgovornim osebam sprejmejo ustrezni administrativni ukrepi ali se jim naložijo administrativne sankcije, če se določbe, sprejete pri izvajanju te direktive, ne izpolnjujejo, pri čemer morajo biti navedeni ukrepi učinkoviti, sorazmerni in odvračilni.

Direktiva 2008/48/ES

- 12 Člen 2(1) in (2) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL L 133, str. 66) določa:

„1. Ta direktiva se uporablja za kreditne pogodbe.

2. Ta direktiva se ne uporablja za naslednje:

[...]

(h) kreditne pogodbe, sklenjene z investicijskimi družbami, kakor so opredeljene v členu 4(1) Direktive [2004/39], ali s kreditnimi institucijami, kakor so opredeljene v členu 4 Direktive 2006/48/ES [Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2006 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL L 177, str. 1)], z namenom, da se vlagatelju omogoči, da opravi transakcijo, povezano z enim ali več instrumenti, naštetimi v oddelku C Priloge I k Direktivi [2004/39], ko je investicijska družba ali kreditna institucija, ki kredit odobri, vključena v tako transakcijo;

[...]“

13 Člen 3 Direktive 2008/48, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve:

[...]

- (c) ‚kreditna pogodba‘ pomeni pogodbo, s katero dajalec kredita odobri ali obljubi, da bo odobril potrošniku kredit v obliki odloga plačila, posojila ali drugega podobnega finančnega dogovora, z izjemo pogodb o trajnem opravljanju storitev ali dobavi blaga enake vrste, kadar potrošnik v času dobave takšnih storitev ali blaga plačuje zanje v obrokih;

[...]“

14 Poglavje II navedene direktive, naslovljeno „Informacije in prakse pred sklenitvijo kreditne pogodbe“, med drugim vsebuje člen 4, naslovljen „Standardne informacije, ki se vključijo v oglaševanje“, člen 5, naslovljen „Predpogodbene informacije“, in člen 8, naslovljen „Obveznost ocene kreditne sposobnosti potrošnika“. Poglavje IV iste direktive, naslovljeno „Informacije in pravice v zvezi s kreditnimi pogodbami“, med drugim vsebuje člen 10, naslovljen „Informacije, ki se morajo vključiti v kreditne pogodbe“, in člen 11, naslovljen „Informacije o posojilni obrestni meri“.

Madžarsko pravo

15 Zakon CXXXVIII. iz leta 2007 o investicijskih podjetjih, operaterjih blagovnih borz in pravilih o dejavnostih, ki jih lahko opravljajo (a befektetési vállalkozásokról és az árutózsdei szolgáltatásokról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény) je med drugim namenjen prenosu Direktive 2004/39 v madžarsko pravo.

16 Člen 4 navedenega zakona v različici, ki se uporablja za dejansko stanje v postopku v glavni stvari, vsebuje te opredelitve:

„[...]“

- 6) investicijsko posojilo: posojilo, odobreno za nakup finančnega instrumenta, če posojilodajalec sodeluje pri izvršitvi transakcije;

[...]

- 11) pogodba o zamenjavi (swap): vsaka kompleksna pogodba o zamenjavi finančnega instrumenta, ki je načeloma sestavljena bodisi iz transakcije gotovinskega nakupa in transakcije termenskega nakupa bodisi iz več termenskih transakcij in ki na splošno pomeni menjavo denarnih tokov;

[...]

- 50) finančni instrument: instrument, ki pomeni denarno terjatev, razen serijskih vrednostnih papirjev, in s katerim se trguje na denarnem trgu;

[...]

- 60) pogodba na izvedeni finančni instrument: pogodba, katere vrednost je odvisna od vrednosti osnovnega finančnega instrumenta in ki je predmet samostojnega posla;

[...]“

- 17 Člen 19 Direktive 2004/39 se izvaja s členi od 40 do 45 tega zakona.
- 18 Člen 231 civilnega zakonika v različici, ki se uporablja za dejansko stanje v postopku v glavni stvari, določa:
- „1. Če ni dogovorjeno drugače, je treba denarni dolg plačati z zakonitim plačilnim sredstvom v kraju plačila.
2. Dolg, izražen v drugi valuti ali v zlatu, se preračuna po menjalnem tečaju, ki velja v kraju plačila na dan plačila.“
- 19 Člen 523 navedenega zakonika določa:
- „1. Finančna institucija ali kakršen koli drug posojilodajalec se s posojilno pogodbo zaveže, da bo dolžniku dal na razpolago dogovorjeni znesek; dolжник se zaveže, da bo navedeni znesek vrnil v skladu s pogodbo.
2. Če ni drugače določeno, mora dolжник, če je posojilodajalec finančna institucija, plačati obresti (bančno posojilo).“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

- 20 M. Lantos je 11. junija 2008 z družbo Banif Plus Bank sklenil pogodbo o potrošniškem kreditu za nakup motornega vozila v tuji valuti. M. Lantos kot ženo M. Lantosa zavezujejo obveznosti, ki izvirajo iz te pogodbe. Navedeno pogodbo je predložitveno sodišče opredelilo kot kreditno pogodbo v smislu člena 523 civilnega zakonika.
- 21 Navedena pogodba vsebuje med drugim nekatere določbe v zvezi s t. i. „fiktivnimi“ denarnimi tokovi v tuji valuti in „dejanskimi“ denarnimi tokovi v nacionalni valuti, v obravnavanem primeru v madžarskem forintu (HUF).
- 22 Predložitveno sodišče pogodbeni mehanizem za preračunanje denarnih tokov v tuji valuti opisuje tako:
- „[Družba Banif Plus Bank] je med odobritvijo kredita izračunala protivrednost zneska, ki ga je morala izplačati v madžarskih forintih, v tuji valuti v skladu s členom 231 civilnega zakonika po menjalnem tečaju na datum, ki je bil predhodno določen, [nato] pa je banka od stranke odkupila tujo valuto, (ki je bila vpisana) v njeno breme, z uporabo dejanskega menjalnega tečaja za nakup tuje valute ob izplačilu kredita (transakcija gotovinske menjave) in stranki izplačala protivrednost tega zneska v madžarskih forintih. [Pozneje] je [družba Banif Plus Bank] stranki prodala tujo valuto, kot je bila vpisana, v zameno za madžarske forinte z uporabo menjalnega tečaja za prodajo tuje valute, ki se je uporabljal na dan vračila kredita (terminska transakcija menjave na dan vračila), da bi lahko navedena stranka svojo obveznost vračila, izraženo v tuji valuti, izpolnila v tuji valuti.“
- 23 Navedeno sodišče poleg tega poudarja, da je Kúria (vrhovno sodišče) v odločbi št. 6/2013 PJE, ki je bila izdana za usklajeno razlago določb civilnega prava, odločilo, da je treba kreditne pogodbe, ki so izražene v tuji valuti, opredeliti kot „kredite v tuji valuti“ v smislu člena 231 civilnega zakonika. Po mnenju zadnjenavedenega sodišča take pogodbe ustvarjajo dolg v tuji valuti. Vendar naj bi se v teh pogodbah v nasprotju s kreditnimi pogodbami, v skladu s katerimi se dejansko izplača znesek v tuji valuti, tuja valuta uporabljala zgolj kot računovodska enota, medtem ko naj bi se plačila opravljala v nacionalni valuti. Zato naj bi bil denarni tok v tuji valuti fiktiven, medtem ko naj bi bil dejanski denarni tok v nacionalni valuti.

- 24 Poleg tega predložitveno sodišče navaja, da ni družba Banif Plus Bank zagotavljala nobene investicijske storitve, nobene storitve, ki bi bila pomožna taki storitvi, niti nobene storitve v zvezi z blagovnimi borzami. Pogodba iz postopka v glavni stvari naj bi bila pogodba o potrošniškem kreditu, ki je sklenjena z družbo Banif Plus Bank v okviru njene kreditodajalske dejavnosti in jo podrobno ureja zakon št. CCXXXVII. iz leta 2013 o kreditnih institucijah in finančnih podjetjih (a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 2013. évi CCXXXVII. törvény), tako da naj njene veljavnosti ne bi bilo mogoče presojsati niti glede na določbe zakona št. CXXXVIII. iz leta 2007 niti glede na določbe Direktive 2004/39.
- 25 Zakonca Lantos sta pred predložitvenim sodiščem trdila, da je treba za razlago zakona št. CXXXVIII. iz leta 2007, ki bi bila v skladu z navedeno direktivo, predložiti predlog za sprejetje predhodne odločbe glede na to, da se je Kúria (vrhovno sodišče) v svoji odločbi št. 6/2013 PJE oprlo na določbe civilnega zakonika, zlasti na njegov člen 231, na katerega prenos te direktive ni vplival, za ugotovitev, da kreditne pogodbe, izražene v tuji valuti, spadajo na področje kapitalskega trga.
- 26 V teh okoliščinah je Ráckevei járásbírószág (okrajno sodišče v Ráckeveju) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:
- „1. Ali je treba na podlagi določb člena 4(1), točka 2 (investicijske storitve in dejavnosti) in točka 17 (finančni instrument), Direktive 2004/39 ter določb iz točke 4 (valutni terminski posli, izvedeni finančni instrumenti) oddelka C Priloge I k tej direktivi za finančni instrument šteti ponudbo stranki za izvedbo (menjalniškega) posla, ki ima obliko pogodbe o kreditu[, izraženem] v tuji valuti[, in temelji na kupoprodaji, ki je promptna ob dobavi in terminska ob vračilu in ki se izvede tako, da se znesek, vknjižen v tuji valuti, preračuna v madžarske forinte [HUF], in zaradi katere je kredit, ki ga stranka najame, izpostavljen učinkom in tveganjem (tečajno tveganje) trga kapitala?
 2. Ali je treba na podlagi določb člena 4(1), točka 6 (poslovanje za lastni račun), Direktive 2004/39 in določb iz točke 3 (poslovanje za lastni račun) oddelka A Priloge I k tej direktivi šteti, da pomeni izvajanje dejavnosti poslovanja za lastni račun v zvezi s finančnim instrumentom, opisanim v prvem vprašanju, investicijsko storitev ali dejavnost?
 3. Ali mora finančna institucija glede na to, da je bil terminski valutni posel – ki pomeni investicijsko storitev v zvezi z izvedenimi finančnimi instrumenti – ponujen kot del drugega finančnega proizvoda (kredita) in da izveden finančni instrument pomeni kompleksen finančni instrument, opraviti preverjanje primernosti, določeno v členu 19(4) in (5) Direktive 2004/39? Ali je treba šteti, da se člen 19(9) [Direktive 2004/39] ne uporabi, ker je – ker se tveganja, ki jih stranka prevzame v zvezi s kreditom in finančnim instrumentom, bistveno razlikujejo – preverjanje primernosti nujno, če posel vsebuje izveden finančni instrument?
 4. Ali je posledica neupoštevanja člena 19(4) in (5) [Direktive 2004/39] razglasitev ničnosti pogodbe o kreditu, sklenjene med [družbo Banif Plus Bank] in [kreditojemalcema]?”

Predlog za ponovno odprtje ustnega dela postopka

- 27 Zakonca Lantos sta, potem ko je bil ustni del postopka 17. septembra 2015 končan s predstavitvijo sklepnih predlogov generalnega pravobranilca, z dopisom z dne 20. septembra 2015, ki je bil v sodnem tajništvu Sodišča vložen 25. septembra tega leta, predlagala ponovno odprtje tega ustnega dela.

- 28 V utemeljitev tega predloga trdita, da navedeni sklepni predlogi vsebujejo napake in neskladja in da je treba ponovno odpreti ustni del postopka, da bi Sodišče lahko v skladu s členom 101 svojega poslovnika od predložitvenega sodišča zahtevalo podrobnejše podatke o dejstvih in pravilih nacionalnega prava, ki po mnenju generalnega pravobranilca niso podani in zaradi nepodanosti katerih naj predlog za sprejetje predhodne odločbe ne bi bil dopusten.
- 29 Glede tega je treba opozoriti, da lahko Sodišče na podlagi člena 83 Poslovnika po opredelitvi generalnega pravobranilca kadar koli odredi ponovno odprtje ustnega dela postopka, zlasti če meni, da zadeva ni dovolj razjasnjena, ali če stranka po koncu ustnega dela postopka navede novo dejstvo, ki je odločilno za odločitev Sodišča, ali če je v zadevi treba odločiti na podlagi trditve, o kateri stranke ali zainteresirani subjekti iz člena 23 Statuta Sodišča Evropske unije niso razpravljali.
- 30 V obravnavanem primeru Sodišče po opredelitvi generalnega pravobranilca meni, da je o zadevah dovolj poučeno, da lahko razsodi, in da o zadevah ni treba razsoditi na podlagi trditve, o katerih ti zainteresirani subjekti niso razpravljali.
- 31 Poleg tega se ni trdilo, da je eden od navedenih zainteresiranih subjektov po koncu ustnega dela tega postopka navedel novo dejstvo, ki bi odločilno vplivalo na odločitev Sodišča.
- 32 Hkrati pomeni to, da lahko Sodišče v skladu s členom 101 svojega poslovnika od predložitvenega sodišča zahteva podrobnejše podatke, zgolj možnost, katere uporabo Sodišče presoja diskrecijsko v vsakem posameznem primeru.
- 33 Poleg tega je treba navesti, da je na podlagi člena 252, drugi odstavek, PDEU dolžnost generalnega pravobranilca, da popolnoma nepristransko in neodvisno javno predstavi obrazložene sklepne predloge o zadevah, pri katerih se v skladu s Statutom Sodišča zahteva njegovo sodelovanje. Vendar Sodišča ne zavezujejo niti predlogi generalnega pravobranilca niti obrazložitev, ki ga pripelje do njega (glej med drugim sodbo Komisija/Parker Hannifin Manufacturing in Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, točka 29).
- 34 Zato je treba predlog za ponovno odprtje ustnega dela postopka zavrniti.

Vprašanja za predhodno odločanje

Dopustnost

- 35 Ker se vlade držav članic, ki so predložile pisna stališča, sklicujejo na nedopustnost predloga za sprejetje predhodne odločbe ali dvomijo v dopustnost nekaterih vprašanj za predhodno odločanje, je treba spomniti, da je Sodišče v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča, če se vprašanja, ki jih postavijo nacionalna sodišča, nanašajo na razlago določbe prava Unije, načeloma zavezano, da odloči o tem, razen če predlog za sprejetje predhodne odločbe v resnici stremi k izzvanju odločitve s konstruiranim sporom ali na oblikovanje posvetovalnih mnenj o splošnih ali hipotetičnih vprašanjih, če zaprosena razlaga prava Unije ni v nikakršni povezavi z resničnostjo ali predmetom spora, ali če Sodišče ne razpolaga z dejanskimi ali pravnimi elementi, ki so nujni za koristen odgovor na vprašanja, ki so mu postavljena (glej med drugim sodbo Les Vergers du Vieux Tauves, C-48/07, EU:C:2008:758, točka 17).
- 36 V obravnavanem primeru se vprašanja, ki jih je postavilo predložitveno sodišče, nanašajo na razlago določb prava Unije, in sicer členov 4(1) in 19(4), (5) in (9) Direktive 2004/39.

- 37 Poleg tega ima Sodišče, čeprav se zdi predložitvena odločba nekoliko kratka in vsebuje nekatere dvoumnosti, ki izvirajo med drugim iz tega, da je predložitveno sodišče kot premiso za postavljena vprašanja očitno sprejelo trditve zakoncev Lantos, vseeno na voljo potrebne dejanske in pravne elemente za to, da bi koristno odgovorilo na ta vprašanja.
- 38 Tako iz predložitvene odločbe kot iz pisnih stališč, predloženih Sodišču, namreč izhaja, da so v pogodbi o kreditu iz postopka v glavni stvari v tuji valuti izraženi posojeni kapital in mesečni obroki, ki se lahko zahtevajo, medtem ko je bil ta kapital izplačan v nacionalni valuti in morajo biti v tej valuti opravljena tudi vračila.
- 39 Kot navaja predložitveno sodišče, navedena pogodba ne povzroča denarnih tokov ali dejanskih izmenjav v tujih valutah med družbo Banif Plus Bank in zakoncema Lantos, saj je nacionalna valuta edino plačilno sredstvo tako za kreditodajalca kot za njegova kreditojemalca, medtem ko se tuja valuta uporablja le kot računovodska enota.
- 40 Iz spisa, predloženega Sodišču, je razvidno, da so v isti pogodbi stipulirane določbe o preračunanju posojenega kapitala in mesečnih obrokov v nacionalno valuto. V skladu s temi določbami je znesek tega kapitala določen po nakupnem tečaju tuje valute na dan izplačila sredstev, znesek vsakega mesečnega obroka pa se določi po prodajnem tečaju te tuje valute na dan izračuna vsakega mesečnega obroka.
- 41 V teh okoliščinah predložitveno sodišče Sodišče predvsem sprašuje, ali spada taka pogodba, kot trdita zakonca Lantos, ker vsebuje določbe o menjalnem tečaju, s katerimi se tečajno tveganje prevali na kreditojemalca, na področje uporabe Direktive 2004/39 glede na to, da v skladu s temi določbami družba Banif Plus Bank zagotavlja investicijsko storitev, tako da bi kot kreditna institucija iz člena 1(2) te direktive med drugim morala oceniti primernost in ustreznost storitve, ki jo je treba opraviti, v skladu z upošteveno določbo člena 19 navedene direktive. Poleg tega zakonca Lantos trdita, da je treba, ker take ocene ni bilo, zadevno pogodbo razglasiti za nično.
- 42 Predlog za sprejetje predhodne odločbe je torej dopusten.

Vsebinska presoja

Uvodne ugotovitve

- 43 Najprej je treba ugotoviti, da je na Sodišče v okviru zadeve, v kateri je bila izdana sodba Kásler in Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), Kúria (vrhovno sodišče) že naslovilo vprašanje o pogojih za uporabo Direktive 93/13 v specifičnem kontekstu pogodb o potrošniškem kreditu, izraženem v tuji valuti. Glede tega je Kúria (vrhovno sodišče) z odločbo št. 2/2014 PJE, ki je bila izdana zaradi skladne razlage določb civilnega prava, menilo, da so lahko določbe v zvezi z menjalnim tečajem v delu, v katerem določajo asimetričnost med nakupnim tečajem tuje valute, ki se uporabi ob izplačilu kredita, in njenim prodajnim tečajem, ki se uporabi za izračun mesečnih obrokov, predmet nadzora glede njihove nepoštenosti in jih je treba dejansko šteti za nepoštene zlasti zato, ker banka od potrošnika prejme plačilo, ki je enako razliki med tema menjalnima tečajema, ne da bi v zameno opravila storitev za potrošnika.
- 44 V tej odločbi pa je Kúria (vrhovno sodišče) razsodilo, da se načeloma določbe pogodbe o kreditu, izraženem v tuji valuti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ki povzročijo to, da v zameno za ugodnejšo obrestno mero od tiste, ki je ponujena za kredite, izražene v nacionalni valuti, tveganje v celoti nosi potrošnik, nanašajo na glavni predmet pogodbe v smislu nacionalne zakonodaje, namenjene prenosu člena 4(2) Direktive 93/13, tako da te določbe ne morejo biti predmet nadzora glede njihove nepoštenosti.

- 45 Poleg tega je Kúria (vrhovno sodišče) v svoji odločbi št. 6/2013 PJE, izdani zaradi skladne razlage določb civilnega prava, razsodilo, da se pri sklenitvi take pogodbe o kreditu, izraženem v tuji valuti, ne uporabijo obveznosti informiranja iz členov od 40 do 42 zakona št. CXXXVIII. iz leta 2007, namenjenih prenosu člena 19 Direktive 2004/39, saj naj v okviru take pogodbe kreditodajalec ne bi zagotovil nobene od investicijskih storitev iz člena 5 navedenega zakona, temveč izplača kapital, ki je namenjen za določeno financiranje ali ne. Vseeno naj bi se člena 40 in 42 zakona št. CXXXVIII. iz leta 2007 uporabljala, če kredit pomeni tudi investicijsko transakcijo v delu, v katerem naj bi bile investicijske storitve, ki se nanašajo na finančni instrument, opravljene s sredstvi kreditodajalca.
- 46 Ta predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša samo na razlago Direktive 2004/39.
- 47 Zato je treba poudariti, da utegnejo biti v zadevi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, upoštevne določbe drugih aktov prava Unije, ki se nanašajo na varstvo potrošnikov.
- 48 To velja med drugim za določbe Direktive 93/13, s katerimi je določen mehanizem vsebinskega nadzora nad nepoštenimi določbami v okviru sistema varstva potrošnikov, ki ga vzpostavlja ta direktiva (glej v tem smislu sodbo Kásler in Káslerné Rábai, C-26/13, EU:C:2014:282, točka 42).
- 49 Poleg tega je treba opozoriti na ureditev Unije v zvezi s potrošniškimi krediti, v obravnavanem primeru na Direktivo Sveta 87/102/EGS z dne 22. decembra 1986 o približevanju zakonov in drugih predpisov držav članic v zvezi s potrošniškimi krediti (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 1, str. 326) in Direktivo 2008/48, ki vsebujeta vrsto določb za varstvo potrošnikov, s katerimi so določene nekatere obveznosti za kreditodajalca, med drugim glede informiranja potrošnika.

Prvo in drugo vprašanje

- 50 Predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 4(1), točka 2, Direktive 2004/39 razlagati tako, da nekatere menjalniške transakcije, ki jih opravi kreditna institucija v skladu z določbami pogodbe o kreditu, izraženem v tuji valuti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katerimi je znesek kredita določen po nakupnem tečaju tuje valute, ki se uporablja ob izplačilu sredstev, zneski mesečnih obrokov pa so določeni po prodajnem tečaju te tuje valute, ki se uporablja ob izračunu vsakega mesečnega obroka, pomenijo investicijsko storitev ali dejavnost v smislu te določbe.
- 51 V zvezi s tem, čeprav je zgolj predložitveno sodišče pristojno, da navedene transakcije opredeli glede na okoliščine zadeve v glavni stvari, pa je Sodišče pristojno, da iz določb navedene direktive, v obravnavanem primeru iz njenega člena 4(1), točka 2, določi merila, ki jih to sodišče lahko ali mora uporabiti pri tem (glej v tem smislu sodbo Genil 48 in Comercial Hosteler de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, točka 43).
- 52 Nacionalno sodišče pa lahko torej glede tega Sodišču predlaga, naj odloči o tej opredelitvi, kot je to storilo predložitveno sodišče s prvim in drugim vprašanjem, vendar le če nacionalno sodišče glede na vse elemente v spisu, ki so mu na voljo, ugotovi in presoja dejansko stanje, potrebno za to opredelitev.
- 53 V obravnavanem primeru se postavlja vprašanje, ali je mogoče transakcije, ki jih opravi kreditna institucija in pri katerih gre za preračun zneskov v tuji valuti v nacionalno valuto zaradi izračuna zneskov kredita in njegovih vračil v skladu s pogodbo o kreditu, ki se nanaša na menjalne tečaje, opredeliti kot „investicijske storitve ali dejavnosti“ v smislu člena 4(1), točka 2, Direktive 2004/39.
- 54 V skladu s to določbo so investicijske storitve in dejavnosti katere koli od storitev in dejavnosti s seznama iz oddelka A Priloge I k tej direktivi v zvezi s katerim koli od instrumentov s seznama iz oddelka C te priloge.

- 55 Ugotoviti je treba, da ker so transakcije iz postopka v glavni stvari menjalniške dejavnosti, ki so povsem pomožne glede na odobritev in odplačevanje potrošniškega kredita, izraženega v tuji valuti, ne spadajo v navedeni oddelek A.
- 56 Te transakcije so omejene na preračunavanje – po menjalnem tečaju za nakup ali prodajo zadevne tuje valute – zneskov kredita in mesečnih obrokov, izraženih v tej valuti (obračunska valuta) v nacionalno valuto (plačilna valuta), kar mora sicer preveriti predložitveno sodišče.
- 57 Cilj teh transakcij je le to, da pomenijo način izvajanja bistvenih plačilnih obveznosti pogodbe o kreditu, in sicer kreditodajalčevo dajanje na voljo kapitala in kreditojemalčevo vračilo tega kapitala z obrestmi. Cilj teh transakcij ni investiranje, saj želi potrošnik le pridobiti sredstva za nakup potrošniškega blaga ali storitve in ne na primer za upravljanje tečajnega tveganja ali za špekulacije o menjalnem tečaju tuje valute.
- 58 Poleg tega v nasprotju s tem, kar trdita zakonca Lantos, ni mogoče šteti, da navedene transakcije spadajo posebej pod pojem „poslovanje za lastni račun“ iz točke 3 Oddelka A Priloge k Direktivi 2004/39.
- 59 V skladu s členom 4(1), točka 6, navedene direktive ta pojem označuje trgovanje z uporabo lastnega kapitala, katerega rezultat je sklenitev transakcij z enim ali več finančnimi instrumenti.
- 60 V obravnavanem primeru pa ni razvidno, da bi se menjalniške transakcije, ki jih opravlja kreditna institucija v skladu s pogodbo o kreditu, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, nanašale na trgovanje za sklenitev transakcij z enim ali več finančnimi instrumenti, kar mora sicer preveriti predložitveno sodišče.
- 61 Zdi se namreč, da so take transakcije namenjene le temu, da se omogočita odobritev in vračilo kredita.
- 62 Poleg tega ni mogoče trditi, da transakcije, opravljene v okviru pogodbe o kreditu, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, spadajo v kategorijo „pomožnih storitev“ iz oddelka B Priloge I k Direktivi 2004/39.
- 63 Čeprav lahko glede tega v skladu s točko 2 tega oddelka B Priloge I odobravanje posojila pomeni pomožno storitev, to velja, le če je ta kredit odobren vlagatelju, da bi ta lahko opravil eno ali več transakcij s finančnimi instrumenti, če je družba, ki odobri navedeni kredit ali navedeno posojilo, vpletena v transakcijo. Ni pa sporno, da namen kredita v postopku v glavni stvari ni omogočiti, da bi se opravila taka transakcija v prihodnosti.
- 64 Kreditne pogodbe, ki jih odobri kreditna institucija in ki spadajo v navedeno točko 2, pa so, kadar imajo tak cilj, v skladu s členom 2(2)(h) Direktive 2008/48 izključene iz področja uporabe te direktive.
- 65 Poleg tega so v točki 4 oddelka B Priloge I k Direktivi 2004/39 navedene „[m]enjalniške storitve, če so povezane z opravljanjem investicijskih storitev“.
- 66 Iz te navedbe je razvidno, da menjalniške storitve ne pomenijo investicijskih storitev, ki spadajo v oddelek A Priloge I k navedeni direktivi.
- 67 Menjalniške transakcije iz postopka v glavni stvari pa niso povezane z investicijsko storitvijo v smislu člena 4(1), točka 2, Direktive 2004/39, temveč s transakcijo, ki ne pomeni finančnega instrumenta v smislu člena 4(1), točka 17, te direktive.

- 68 Ob upoštevanju elementov iz spisa, ki so na voljo Sodišču, se namreč v nasprotju s trditvami zakoncev Lantos ne zdi, da bi se menjalniške transakcije, ki jih opravlja kreditna institucija v okviru izvrševanja pogodbe o kreditu, kakšna je ta v postopku v glavni stvari, nanašale na enega od finančnih instrumentov iz oddelka C Priloge I k navedeni direktivi, med katere spada med drugim terminska pogodba, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče.
- 69 Terminska pogodba v finančnem pravu običajno pomeni vrsto pogodbe na izveden finančni instrument, s katero se ena stranka zaveže, da bo na datum v prihodnosti kupila, druga pa, da bo takrat prodala t. i. „osnovno“ sredstvo po ceni, ki se določi ob sklenitvi pogodbe.
- 70 Predmet pogodbe o potrošniškem kreditu, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, pa ni prodaja finančnega sredstva po ceni, ki se določi ob sklenitvi pogodbe.
- 71 Po eni strani namreč v pogodbi, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ni mogoče razlikovati med pogodbo o kreditu in terminsko transakcijo prodaje tuje valute, saj je edini predmet te prodaje izvršitev bistvenih obveznosti iz te pogodbe, in sicer obveznosti plačila kapitala in zapadlih obrokov, pri čemer taka transakcija ne pomeni finančnega instrumenta.
- 72 Določbe take pogodbe o kreditu, ki se nanašajo na preračunanje tuje valute, torej ne pomenijo finančnega instrumenta, ki bi bil ločen od transakcije, ki je predmet te pogodbe, temveč so zgolj podrobni izvršitveni pogoj, neločljivo povezan z njeno izvršitvijo.
- 73 Zadeva, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, je zato skrajno različna od tiste, v kateri je bila izdana sodba Genil 48 in Comercial Hosteler de Grandes Vinos (C-604/11, EU:C:2013:344) in ki se je nanašala na terminski finančni instrument, in sicer na pogodbo o zamenjavi „swap“, namenjeno zaščiti bančnih strank pred nihanjem variabilnih obrestnih mer, ki so mu bile izpostavljene zaradi subskripcije nekaterih finančnih produktov pri teh bankah.
- 74 Po drugi strani pri pogodbi o kreditu, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, vrednost tujih valut, ki jo je treba upoštevati za izračun vračil, ni določena vnaprej, ker se določi na podlagi prodajnega tečaja teh tujih valut na dan zapadlosti vsakega mesečnega obroka.
- 75 Iz tega je razvidno, da menjalniških transakcij, ki jih opravi kreditna institucija v okviru izvrševanja pogodbe o kreditu, izraženem v tuji valuti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, ni mogoče opredeliti kot investicijske storitve, kar mora preveriti predložitveno sodišče, tako da za tako institucijo med drugim ne veljajo obveznosti na področju preverjanja primernosti in ustreznosti storitve, ki jo je treba opraviti, določene v členu 19 Direktive 2004/39.
- 76 Glede na vse zgoraj navedeno je treba na prvo in drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 4(1), točka 2, Direktive 2004/39 razlagati tako, da nekatere menjalniške transakcije, ki jih opravi kreditna institucija v skladu z določbami pogodbe o kreditu, izraženem v tuji valuti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katerimi je znesek kredita določen po nakupnem tečaju tuje valute, ki se uporablja ob izplačilu sredstev, zneski mesečnih obrokov pa so določeni po prodajnem tečaju te tuje valute, ki se uporablja ob izračunu vsakega mesečnega obroka – kar mora preveriti predložitveno sodišče – ne pomenijo investicijske storitve ali dejavnosti v smislu te določbe.

Tretje in četrto vprašanje

- 77 Ob upoštevanju odgovora na prvo in drugo vprašanje ni treba odgovoriti na tretje in četrto vprašanje.
- 78 Z zadnjenavedenima vprašanjema se namreč predpostavlja, da je menjalniške transakcije iz postopka v glavni stvari mogoče opredeliti kot investicijske storitve ali dejavnosti v smislu člena 4(1), točka 2, Direktive 2004/39.

- 79 Iz previdnosti je glede četrtega vprašanja mogoče opozoriti, da je Sodišče že razsodilo, da se v notranjem pravnem redu vsake države članice določi, kakšne so posledice za pogodbe, če investicijsko podjetje, ki ponuja investicijsko storitev, ne spoštuje obveznosti na področju ocenjevanja iz člena 19(4) in (5) navedene direktive, pri čemer je treba spoštovati načeli enakovrednosti in učinkovitosti (sodba Genil 48 in Comercial Hosteler de Grandes Vinos, C-604/11, EU:C:2013:344, točka 58).

Stroški

- 80 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

Člen 4(1), točka 2, Direktive 2004/39/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 21. aprila 2004 o trgih finančnih instrumentov in o spremembah direktiv Sveta 85/611/EGS, 93/6/EGS in Direktive 2000/12/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter o razveljavitvi Direktive Sveta 93/22/EGS je treba razlagati tako, da nekatere menjalniške transakcije, ki jih opravi kreditna institucija v skladu z določbami pogodbe o kreditu, izraženem v tuji valuti, kakršna je ta v postopku v glavni stvari, s katerimi je znesek kredita določen po nakupnem tečaju tuje valute, ki se uporablja ob izplačilu sredstev, zneski mesečnih obrokov pa so določeni po prodajnem tečaju te tuje valute, ki se uporablja ob izračunu vsakega mesečnega obroka – kar mora preveriti predložitveno sodišče – ne pomenijo investicijske storitve ali dejavnosti v smislu te določbe.

Podpisi